

Budapest, 1882. Április 2.

11. szám.

HARMONIA
ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZELETÉNEK
HETISZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐSZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: vácsi-utca 24. sz.

Kiadó hivatal: vácsi-utca 3. sz. a
„Harmonia” társulat zenéműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:

Egész évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50 kr.

Zichy Mihály.

A képzőművészeti társulat keblében keletkezett nagy viszály egy-
időre esik Trefort miniszter akciójával, ki Benczur Gyula kitűnő festő-
szünket hazahivatta, hogy vele egy festő-akadémia, vagy esetleg csak egy
mesteriskola alapítására nézve megállapodjék. Ez alkalomból jutott föl-
szinre azon terv is, hogy a képzőművészeti társulat igazgatójául a lemondott
Perlaky Kálmán helyére Zichy Mihály választassák.

Ez irányban több jóra való cikket olvastunk, de bevallhatjuk őszintén,
hogy azok teljességgel nem elégtettek ki. Mindenki félénken kerülni lát-
szik a megoldásnak egyedül korrekt módozatát. Abban mindnyájan meg-
egyeznek, hogy Zichy Mihályt, vagy még inkább őt is haza kell hoznunk,
de mikor arra kerül a sor, hogy tehát itthon mivé tesszük meg mindenki
csak azt mondja hogy adunk neki 3000 frt fizetést, s legyen azért hiva-
taltok, ki külföldi műárusokkal alkudozik, tárlatokat rendez és képeket
ad el. Az egyedül jogos módot senki sem említi fel, ettől mindenki vissza-
ijedni látszik.

Igaz, hogy Zichy Mihály a képzőművészeti társulat élén szintén
rendkívüli hasznára lenne úgy a társulatnak, mint a magyar művészetnek,
de neki ez állást és csakis ez állást kínálnunk nem lehet. Az végtelenül
csekély kárpótlás lenne fölállozandó művészi szabadságáért s a társulat
igazgatására fordítandó idejét, melyet nagy művek alkotására használ je-
lenleg, igen szegényesen vásárolnók meg az igazgatói fizetéssel. Zichy

Mihály művészi nagyságával ez állás rangja sem áll egyenes arányban.

Az egyedüli állás, melyet neki kínálhatunk s melyet hazájától elfogadhat, a fölállítandó képzőművészeti akadémia igazgatósága, vagy első tanári állomása, ha a miniszter az igazgatást Benczur Gyulának szánta. Ez az országhoz és Zichyhez méltó lesz, kevesebbet nem adhatunk.

Nem kutatjuk kik nem akarjuk szellőztetni miért, de ugylátszik ettől fáznak. Benczur előtérbe állításával akarják elkerülni ez előbb-utóbb ugyis fölvetendő kérdést, mert azt az illetékes körök is igen jól tudják, hogy ha egy magyar festészeti akadémia létesítették a közvélemény annak élére föltétlenül Munkácsyt vagy Zichyt fogja követelni. Ugy vélik, hogy Benczur szintén hírneves művész, az ő neve az intézet élén szintén jóhangzású.

Azt hisszük, hogy erre nézve sehol sem forog fönn kétség, hogy Benczur nagy nyereség lenne a magyar művészetre, mint itthon működő iskolát alapító művész. S e célból mindenki örömmel üdvözlölné őt az akadémia igazgatója gyanánt is. Benczur művészi egyénisége azonban nem oly exclusiv, hogy mellette Zichy Mihály meg ne férne, sem Zichyé nem olyan, hogy Benczurt másodrangúvá akarná degradálni. S miért mulasztanók el az alkalmat, ha két ily művészi nagyságot egyszerre nyerhetünk meg? Zichy neve az akadémia tanára- vagy igazgatójaként egész program, Benczurral együtt két külön irány, melyekből egyik a másikat segíti elő, és egymás mellett haladva csak előnyöket kínál művészetünknek.

Félünk azonban, hogy az eddigi jelekből kevés ösztinteseget olvashatunk ki az intéző körök szándokait illetőleg. Amit mi látunk, az csak félrendszabályra sejtet. A magyar festészeti akademiát úgy látjuk megalakotva, mint a zeneakadémia jelenleg, se hús se hal, élettelen, melynek reformján kell akkor gondolkozni, mikor még alig létezik. A tisztán Benczurrá és a hazai erők közt nehányra támaszkodás épen olyan félrendszabály, mint az, mely Liszttel és a többi egyoldalú tanerővel követtetett a zeneakadémia körül.

A miniszternek különben is előbb az országgyűlés beleegyezését kell birnia, hogy nagyobb szabású akciót kezdhessen. Az addigi alkudozások és megállapodások az országgyűlés vétőjával szemben egyszerre megsemmisülnek. S ha az országgyűlés légviharainkat lerombolja a miniszter összesen annyi kárpótlást adhat Benczurnak, hogy számára tessék-lássék alapít egy mester-iskolát.

Az egész mozgalom tehát jelenleg ideje előtti és veszélyes. Erre az utóbb említett módozatra aligha van szükség de ha egy valódi festészeti akadémia felállítása komoly szándéka lenne a miniszternek s az országnak, onnan Benczur mellől ki nem szabad felejteni az ennek élére leginkább hivatott Zichy Mihályt.

A külföld zenevilága.

(Saját levelezőinktől.)

I.

Berlini csevegés.

— márc. 26. 1882.

A porosz fővárosnak nagy eseménye volt tegnapelőtt este. Nem Bismarck herceg mondott le ötvenkettedikszer, ennél is nagyobb: Lola Beeth kisasszony lépett fel először, mint „Elza“. Rég tapasztalt dolog, hogy a teljesen ismeretlen nagyságoknak mindig árt az ha előre rengeteg híret trombitálják, s az igazgatók és ezzel foglalkozó egyéb urak mégis folyvást teszik ezt, legtöbb esetben az illető művész vagy művésznő tudta nélkül.

Aki tudja azt, hogy Lola Beeth csak tizenkilenc éves, bizonyára nem fogja azt várni tőle hogy Pattit, Luccát vagy Wiltnét lefőzze, pedig a hirdetett milliónyi bámulatos tulajdonságok után, mindenki azt várta tőle. A lapok egyébbel sem voltak tele napok óta, mint Lola Beeth hangjával, szépségével sokan aztán már előre azon szándékkal mentek oda, hogy lehetőleg csalódjanak s elmondhassák, hogy „na, hát ez az a híres Lola Beeth?“

Pedig ez annyit emlegetett fiatal művésznő nemcsak kitünő, de mondhatni tüneményeszerű énekesnő. Ha oly előre nem tesznek neki ily képzelhetlenül rossz szolgálatot, a várakozás égbe csigázásával, bizonyára egész Berlin el lett volna ragadtatva Lola Beeth által. Akkor őt magát is gyönyörűnek találták volna, míg így arcvonásait egyenként kritizálva, kijelentették hogy ragyogó szép szemeit leszámítva szabálytalan arc és csak csinos Oh, azok a goromba kritikusok!

Lola Beeth az én kedves kis lengyel kollegám, szintén Marchesitanítvány. Hangja szép, zengő, behizelgő légységű, bámulatosan tiszta. Énekiskolája természetesen kitünő. Ő maga óhajtaná a drámai énekszakot betölteni, hangja azonban inkább utalja őt a liraira, ha ugyan nem fejlődik még s nem tömörödik meg később. Szép magas alak telt idomokkal, kifejező szép arccal, melynek ragyogó ékszerét a fennebb érintett sugárzó szempár képezi. Eltagadhatlanul igen tetszett de még jobban tetszik, ha a várakozást nem csigázzák úgy föl a kezdő énekesnő iránt.

Róla jut eszembe az egyik berlini lap zenekritikája, mely az e nemben produkáltakat teljesen fölülmulja. Egyszeri hallás után egy sebész biztosságával boncolja szét Lola egyes hangjait sorra, megjelöli, hogy melyeket mi módon tartja gyakorlandóknak, végre a kiejtésre áttérve úgy találja, hogy „a kisasszonynál az „e“ hang laposan hangzik, emellett főleg és első sorban n e m e s e b b „ü“-re törekedjék“. A jó Krisztuska bocsássa meg bűnömet, de a „nemes, nemesebb és legnemesebb „ü“-n“ mindig kacagnom kell, ha eszembe jut.

Különben nemesebb ü“-kben is lesz módja a nyáron s tavasszal a berlinieknek. April 8-án már itt énekel a Skating Rinkben egy olasz operatársulat melynek minden tagja a legtelibbvérű ü“-ket fogja produkálni. Signora Raja Lary és Brogi baritonista már tavaly kedvencei voltak a közönségnek. A Krollszínház is nyer mint rendesen nyári operát,

A külföld zenevilága.

(Saját levelezőinktől.)

I.

Berlini csevegés.

— márc. 26. 1882.

A porosz fővárosnak nagy eseménye volt tegnapelőtt este. Nem Bismarck herceg mondott le ötvenkettedikszer, ennél is nagyobb: Lola Beeth kisasszony lépett fel először, mint „Elza“. Rég tapasztalt dolog, hogy a teljesen ismeretlen nagyságoknak mindig árt az ha előre rengeteg híret trombitálják, s az igazgatók és ezzel foglalkozó egyéb urak mégis folyvást teszik ezt, legtöbb esetben az illető művész vagy művésznő tudta nélkül.

Aki tudja azt, hogy Lola Beeth csak tizenkilenc éves, bizonyára nem fogja azt várni tőle hogy Patti, Luccát vagy Wiltnét lefőzze, pedig a hirdetett milliónyi bámulatos tulajdonságok után, mindenki azt várta tőle. A lapok egyébbel sem voltak tele napok óta, mint Lola Beeth hangjával, szépségével sokan aztán már előre azon szándékkal mentek oda, hogy lehetőleg csalódjanak s elmondhassák, hogy „na, hát ez az a híres Lola Beeth?“

Pedig ez annyit emlegetett fiatal művésznő nemcsak kitünő, de mondhatni tüneményeszerű énekesnő. Ha oly előre nem tesznek neki ily képzelhetlenül rossz szolgálatot, a várakozás égbe csigázásával, bizonyára egész Berlin el lett volna ragadtatva Lola Beeth által. Akkor őt magát is gyönyörűnek találták volna, míg így arcvonásait egyenként kritizálva, kijelentették hogy ragyogó szép szemeit leszámítva szabálytalan arc és csak csinos Oh, azok a goromba kritikusok!

Lola Beeth az én kedves kis lengyel kollegám, szintén Marchesitanítvány. Hangja szép, zengő, behizelgő lágyságú, bámulatosan tiszta. Énekiskolája természetesen kitünő. Ő maga óhajtaná a drámai énekszakot betölteni, hangja azonban inkább utalja őt a liraira, ha ugyan nem fejlődik még s nem tömörödik meg később. Szép magas alak telt idomokkal, kifejező szép arccal, melynek ragyogó ékszerét a fennebb érintett sugárzó szempár képezi. Eltagadhatlanul igen tetszett de még jobban tetszik, ha a várakozást nem csigázzák úgy föl a kezdő énekesnő iránt.

Róla jut eszembe az egyik berlini lap zenekritikája, mely az e nemben produkáltakat teljesen fölülmulja. Egyszeri hallás után egy sebész biztosságával boncolja szét Lola egyes hangjait sorra, megjelöli, hogy melyeket mi módon tartja gyakorlandóknak, végre a kiejtésre áttérve úgy találja, hogy „a kisasszonynál az „e“ hang laposan hangzik, emellett főleg és első sorban n e m e s e b b „ű“-re törekedjék“. A jó Krisztuska bocsássa meg bűnömet, de a „nemes, nemesebb és legnemesebb „ű“-n“ mindig kacagnom kell, ha eszembe jut.

Különben nemesebb „ű“-kben is lesz módja a nyáron s tavasszal a berlinieknek. April 8-án már itt énekel a Skating Rinkben egy olasz operatársulat, melynek minden tagja a legtelibbvérű „ű“-ket fogja produkálni. Signora Raja Lary és Brogi baritonista már tavaly kedvencei voltak a közönségnek. A Krollszínház is nyer, mint rendesen nyári operát,

a világ minden nemzetségéből összeállított művész személyzettel; csak magyar nincs közte, minden más.

Mi magyarok itt, mert hisz a Frigyes Vilmos színháznál, melynek tagja vagyok, sokan vagyunk magyarok, még nem tudjuk hová kell a nyáron mennünk. Lehet, hogy mégis Moszkvába, pedig ön, kedves szerkesztő, multkori csillagos megjegyzésében tárt karokkal invitál haza. Higgye el, szívesen mennénk mink, ha otthon megnyernők azon állást, melyben itt részesülünk. Itt van pl Szika, e pompás hangú szép szin-padi alakkal és temperamentummal bíró tenorista, sokkal szívesebben lenne ő a budapesti népszínház tagja, mint a berlini Frigyes Vilmos színházé. S a népszínház igazgatójának szüksége is volna egy ily kitünő tenoristára Kápolnay volt derék kollegám mellett!

Hetvenedikszer játszom rövid idő leforgása óta Elza szerepét a „Furcsa háború“-ban. Strauss eddig csak e színház részéről 12.000 márka írói díjat kapott e 70 előadás után. Ez bizonyára népszerűség mely kü-lömb zenére volna érdemes. De hát Strauss a divat most, s mi is úszszunk az árral, „ájnc“, „eváj“, „ki a fő a vízből, etyenesd!“ — mint egykor úszómesterem mondotta.

Erdösy Eugénia.

II.

Reményi Panamában

Kitünő hegedűművészünk, ki jelenleg járja amerikai körutját, Panamáig jutott el s ott adja hangversenyeit Mondanunk sem kell, hogy Reményi Edét ott is ép oly lelkesedéssel fogadják, mint midőn itthon játszotta a „Repülj feekém“-et és valódi ünnepeket ül a leendő új világesatorna városaiban.

Igy január végén Serantonban hangversenyzett s ott történt vele a következő érdekes eset, melyet onnan írnak.

A művész a dalműszínházban játszott s épen Schubert bájos szerenádjának legandalítóbb részeit; hallgatósága lélekzetét visszatartva figyelt a legfeszültebben a bűvös hangokra, midőn a karzatról egyszerre receszenés hallatszik, melyet esemesegés kísér, aztán ismét receszenés s ismét esemesegések. Valaki diót kezdett ropogatni és jóízűen költé el. Reményinek semmi kifogása sem lett volna az ellen, ha a derék ur kétszeresen élvez, diót emésztvén a hegedű hallgatása mellett, de hogy oly zajjal törögesse föl dióit, ezt kevésbé találta kellemesnek.

Minél lágyabb pianissimók következtek, annál inkább nőhetett a diós ur étvágya, mert a kemény héjak mind sűrűbben recesgetek. Teljességgel nem látszott tudni azt, hogy a közönség nem a diótörés zenéjeért fizeti a helyáratat, sőt, midőn a közönség figyelme közte és Reményi között megoszlott, oda fordult mellette ülő barátjához és egész hangosan, mindenki hallatára így szólott ahhoz:

— Szeretném, ha az az ember abbalagná a hegedűje nyekgetetését és játszana valamit.

S ezzel még egy marék diót huzva elő zsebéből, szomszédját is megörvendezteté azal, s csakhamar diótörő duettel kísérték Reményi játékát. A művész türelmének is vége szakadt ezzel. Hirtelen bevégzé az általa játszott tételt, viharos tapsokat aratva s aztán jelt adott, hogy szólani akar. A beállott esendben így beszélt:

— Hölgyeim és uraim! pár szóm volna. Az a diófogyasztó ur rendkívül zavar engem, pedig azt hiszem, ő oly kitünően élvez itt, mint senki más kivüle. Ha majd bevégzi diótörőszólóját, akkor én is folytatom a magamét.

E talpra esett beszédet zajosan tapsolták meg. A diótörő ellenség egészen puff lett e szavak hallatára. Neki fogalma sem volt arról, hogy addig voltaképen mit művelt s azért zavartan dugta zsebre esemegéit, abba hagyván azok bélének kihüvelykezését. Reményit a versenytárs zavara annyira mulattatta, hogy később is, ahányszor csak a lámpák elé lépett, mindig mosoly ült szemeiben és ajkain.

Az ének-zene mint paedagogiai anyag.

— Két közlemény. —

II.

A kor szelleme magával ragadta a nevelési rendszert is. Most iskoláinkban oly tantárgyakra fordítunk sok időt, a melyek az anyagi kor irányának tömjénezek. A fiatalság kedélyképzésére nagyobb gondot kellene fordítani. A művészeti tárgyak különösen az ének-zene: a túlságos anyagi irányt ellensúlyoznák, sőt a humanizmus felé tudnák terelni. Az ének-zene kedélyképző erejét el kell ismernünk. Mondotta és bebizonyította azt sok lángész és sok költő: tanuskodik róla maga a történelem is. A görögök sikerrel használták a zenét az akkori harcias korban, hogy a nép elvadult természetét fékezze. Így lehetne és kellene most is az üzérkedés korszakában, az ifjuság kedélyét zenei nevelés által képezni és ezáltal szívtelen üzérkedő szellemét megfékezni.

A túlságos vagyonkeresés okozta azt, hogy a vesztesek, szegényebbek, elégedetlenebbek közt, kezdi napról-napra jobban kiütni fejét a socializmus és nihilizmus. A meglevő társadalmi és politikai állapotot akarják ezek megdönteni és annak romjain új állapotot létesíteni. — Hogy eme törekvések nem vezethetnek jóra minden józanul gondolkodó ember tudja. Neveltessék az ifjuság zenében és a világfelforgató és vagyonfelosztó tervek megszűnnek. A kínaiak is azt tartották hogy „a legjobb erkölcsű s legjobban kormányozható a zenében nevelt nép.” — Konfucse azt mondja: „Akarjátok tudni, valjon egy országot helyesen kormányoznak? és milyen annak erkölce? úgy hallgassátok meg zenéjét!” Tökéletesen igazat adhatunk állításaiknak. A zenében nevelt nép a zenei rythmus és üteny által hozzászokik dolgai végezésénél ama bizonyos ütenyszerűséghez és pontosságához, a karéneklés által pedig a társadalmi harmoniához. A zenében nevelt ember valamint az énekben igyekszik a neki kiosztott szerepet becsülettel megoldani, hogy a harmonia helyes legyen, épen úgy fog igyekezni a nagy társadalomban is a zenélés által megszkott harmoniát, rendet megtartani és pályáját úgy betölteni, hogy a társadalmi harmonia meg ne zavartassék.

De hát mi a teendők? — A középtanodákban, gazdasági-, ipar- és kereskedelmi iskolákban mulhatlanul szükséges volna a tantervbe felvenni rendes tantárgyul az éneket, rendkívülinek a zenét. A polgári- és elemi iskolákban az ének-órák szaporítása; kisebb városokban, sőt falvakban is

államsegélylyel és társadalmi úton dalegyletek felállítása volna szükséges. Hiszen épen az iparosnak, kereskedőnek és gazdának van szüksége arra, hogy kedélye világának is tápot adjon; megkívánja ezt foglalkozása. Helyesen mondja Hullah, az angol iskolák országos zene-felügyelője: „ha kellő módszer szerint tanítják az éneket, benne néhány év alatt a munkás-osztályok oly szórakoztató eszközre tesznek szert mely sokkal hathatósabb leend finomodásukra és házi életök szépítésére, mint bármi egyéb.“ (Felméry: Az iskolázás jelene Angolországban). A zenében nevelt iparos, kereskedő és földműves szabad idejében nem fog a kocsmában bor mellett szórakozni, ha lesz helyesen vezetett dalegylete. Mily sok szépet irnak a svajciakról, hollandokól, belgákról és az angolokról! Bizony, bizony, nagy része van benne az ének-zenének.

Az ének-zenetanítás felügyeletéről is kellene gondoskodni. A főfelügyelettel — úgy mint Angolországban — egy paedagogiai zene-capacitást kellene megbízni, a kinek a vidéki képezdei- és polgári iskolai ének-zenetanítók segítségére lehetnének. Ezek teendője volna felügyelni arra, hogy minden iskolában — különösen az énekoktatást ignoráló zsidóiskolákban — tényleg és helyesen taníttassék az ének. Vagy ha a felügyelet ilyformán anyagi áldozatokba kerülne, — figyelmeztetné a kormány a kir. tanfelügyelőket, hogy az énekoktatásban tett előmenetelt figyelemmel kísérvék, annak mikénti tanításáról tudomást szerezzenek maguknak.

Legyen elég ennyi — egyelőre! Céлом nem volt részletes tervekkel fellépni, csupán érinteni akartam egyet-mást. Erős hitem, hogy a tárgy oly fontos, hogy érdemes fölötte gondolkodni és tervezgetni!

Margítay József,
tanár.

T Á R C A.

A philharmonikusok harmadik hangversenye.

A philharmonikusok ezuttal újdonságul Brahms tragikai nyitányát vették föl műsorukba. Brahms e műve, bár előnyeül szolgál hogy egyike a zene leg legtaglaltabbaknak és legérthetőbbeknek, melyek tollából kikerültek, némi tekintetben kifogás alá eshetik. Ki minden áron Beethoven nyomdokaiba akar lépni (de ez óriásnak egyes nyomdokai távol esvén egymástól, közben apró léptekkel félre-félre lép), ki minden, az újabb kor által elfogadott hatás-eszközt elvből mellőz. mért folyamodik a programzene leghatározatlanabb s ép azért legelvetendőbb alakjához.

Nem csoda, hogy ma, a zenei kimerültség korszakában a zeneszerzők, sok fáradsággal (s nem a természetesség napsugaraiban, de a mes-

terkélttség üvegházi melegében) fakasztott eszmecsiráik gyümölcsét, furcsábbnál furcsábban keresztelik el. Mert, a mely zenének e k k é p van némi látszólagos jogosultsága, az mint absolut, mint oly zene, melynél a hallgatótól nem kívántatik, hogy a szerző által meghatározott hangulatba magát beleélni kénytelen legyen, (ha az illető zenét élvezni akarja) épen nem volna menthető. Áll ez a symphonikus költemények programm symphoniák s több e műfajba vágó termékek ö l, melyek annál élvezhetőbbek minél részletesebb s kimerítőbb a programm. De egy tragikus nyitány, — képzelhető e tragikai hangulat, hasonló mozzanat nélkül, — mihez tapadjon a hallgató képzeete, mikor e nyitány még arra sem ad alkalmat, hogy magunknak t-rentsünk tragikai képet? S ép ezért dacára hogy a szerzemény szép s gondos kivitelű előadásban részesült, a közönség által nem fogadtatott a legmelegebben; kamarai zenének nem eléggé hangzatos, világos és tetszetős, programmzenének nem lévén eléggé hangulatot festő s megragadó.

A műsor többi száma ismert művekből állott. Köztük Beethoven (minden idők — talán örök idők — legnagyobb mesterének) hegedűversenye melyet Wieniawsky feledhetlen előadásában volt alkalmunk e műfaj legmagasztosabbjai közé sorozhatni. Ezuttal Grünur, a bécsi udvari dalműszínház versenymestere igyekezett a mű szépségeit tolmácsolni hogy ez részben nem sikerült kifogástalanul. ebben minden hallgatója osztozni fog velünk. Liszt Orpheusa s Goldmark minden symphoniai formát nélkülöző falusi lakodalma philharmonikusaink által mint rendesen gondos előadásban részesültek, s az utóbbi különben mű, — mely gyönyörű első részében szintén nem felel meg programmjának — mint néhány év előtt ma is a legkellemesebb benyomást tevő.

Sz — s.

Wagner és Beethoven.*)

A második philharmonikus hangverseny önkénytelenül fölhívja a zeneszerzéssel és zenebírálattal foglalkozókat egy kis párhuzam megtételére. Két nagy mester művei egymásután előadva, hangverseny-teremben ugyanazon zenekar által! Egyiknek sincs több előnye mint a másiknak, mindegyik csak saját tartalma által idézhet elő hatást. Itt hiányzik a zenéhez minden külső csillogó eszköz, mi az operában sok szegény s alant járó gondolat palástját szolgál; — itt nem csúszhat el semmi a koncentrált figyelem előtt, hol minden kimondott szó valódi -- s nemcsak neki

*) Ne tűnjék föl a t. olvasó előtt különösnek, hogy egyik utóbbi számunkban a philharmonikus hangversenyek rendes bírálója nem egészen van e másik cikk írójával egy véleményen Wagner újonnan előadott művét illetőleg. Senkinek nem jut eszé-ágába sem a szépségeket, mik Wagnernek, e bizonyára halhatatlan mesternek műveiben találhatók, eltagadni, vagy kevesbiteni. A szépek különböző fölfogása folytán azonban mindig vitás marad, mennyi becseset bírnak azon művek, miket Wagner „Tristan és Isoldé”-n túl produkált. A „Harmonia” nem szegődik sem a Wagner-ellenes, sem a Wagner-imádó zenészek zászlaja alá, oly közös találkozó pont ez, melyen véleményét mindenki szabadon elmondhatja, ha az mindjárt másokéval összeütközésbe jő is

Szerk.

tulajdonított — értékére száll le; — itt minden üresség tátongóvá lesz, nem lévén a szem előtt kápráztató kép, mely a fül és értelem közt a működést lanyhává, s az összegező emlékezést homályossá teszi.

S ép azért oly művek, melyek kiválókép szinpadi hatásra vannak számítva, a hangverseny-teremben nagyon sokat vesztenek. Tapasztalhatták ezt e hangversenyen is mindazok, kik talán Wagner „Siegfried“-jét színházban hallották.

Belőle a „Waldweben“, (magyarul az „erdő susogása“) távolról sem teszi azt a hatást a szingazdag kép nélkül. Maga a zene meglehetősen monoton koloritban, melódiái — jobban mondva: motívumai „csinált“-nak, sőt komikusnak hangzanak s rhytmus híjával az egész egy mozdulatlan álló tengerhez hasonló. Néha egy-egy hullám felcsap szeszélyesen minden benső indok nélkül s ehez a rajta uszkáló kis lélekvesztő — a motívum — a legfurcsább táncot járja, anélkül azonban, hogy csak egy talpalatnyit haladna előre.

Mily gazdag gondolatban, friss, erőteljes, életerős a koncepcióban és véghetlen árnyalatu koloritban e mellett a „Leonora nyitány“ meg a B dur symphonia Beethoventól! Mennyivel, hogy úgy fejezzük ki magunkat: zeneiben ezekben minden hatás.

Persze a „Leonora nyitány“ egy önmagában kerek egészet képező mű, mely, bár képhez van írva, anélkül is megállja helyét, s a kép hangulatával megegyező hatást gyakorol a lélekre. Nyelvezete nemes, a sötét és világos színek elosztása arányos, gondolatai velősek, megrázók s közvetlenségük által a szív mélyeig hatók. A gondolat mentében karakterizál s nem szorul külső magyarázatra. Wagnernél a gondolat nem fejlődik, nem halad, csak össze-vissza forgattatik s ez az, mi a tisztán csak hallgatót egyhangúsága által fárasztja s a feszült figyelemnek nem nyújtván kellő anyagot, úntatja. Ide okvetlen szükséges a kép, amely éljen és mozogjon; mert ami magának a zenének életet s mozgást ad, azon feltételek hiányoznak benne: a gondolat mozgása, folyása, logikai láncolata, egymásra utalása, dinamikus kontrasztja.

Eme reflexiók, melyek egy kis keresztre feszítésre méltónak minősíthetnek bennünket a Wagner imádók szemében, benső s éveken át tett észleletekre támaszkodó meggyőződésből merítvük; s az elevenen nyúztatás biztató kilátása sem bírna visszariasztani minket szárnyrabocsátásuktól, valahányszor erre alkalom kínálkozik. S kínálkozik pedig, valahányszor a zenéről mint önálló művészetről van szó.

Wagner, mint ilyenek sírját vélte megáshatni, — a zenének, mely a legfüggetlenebb, legönállóbb s az anyagira legkevésbé szoruló legideálisabb művészet. Még anyaga is: a hang, légi. Mindenkor s minden erőnkkel ellene fogunk küzdeni az önálló (abszolút) zeneművészetnek az u. n. „összművészet“-tel való összetévesztésének, mi által az előbbinek hatalma és célja kétséges szinten tüntethetnék elő. Mi nem jóslgatjuk az „összművészet“ halálát, ha annak, a természet rendje szerint bekövetkezetősége kétségtelenné válnék is; de ellenben tiltakozni fogunk minden oly merénylet ellen, mely az önálló zeneművészet elnyomására követtetnék el.

Wagner maga, ez iskola feje, az abszolút zene további művelésének jogosultságát tagadja. Vigyázzon, hogy a kihajított kő saját fejére vissza ne

hulljon. Mindenesetre nem kevésbé jelentős ama symptoma, mely a wagnerianusok táborában észlelhető, s nem nagy megnyugvására szolgálha Wagnernek, midőn legkiválóbb, leghatalmasabb előharcosai u. i. az absolut zene tiltott gyümölcseivel táplálkoznak. Hogy csak egyet említsünk közülök: Bülow, ki legujabb időkben oly demonstratív foglalkozik Brahms műzsájával.

Pedig Brahmsot Németországban, nem kutatjuk milyen jogosultsággal, a Wagner ellenes irány fejének tartják. És Bülow ebben nem áll egyedül.

A wagneristáknak a „Tristan“-tól kezdődő rajongásának fejtegetésére más alkalommal szándékozunk visszatérni.

Zenei újdonságok szemléje.

Megjelentek, és a „Harmonia“ zeneműkereskedésében kaphatók:

„Gavotte“ für das Pianoforte von Emil Kirschbaum op. 10. Életre való zene, tanuskodik szerző tehetségéről, a menyiben Bach és Händel nyomdokán haladva nem esik sem ismétlésekbe, sem pedig könnyen felismerhető utánzásokba. A dallam kissé szorosan meghatározott formájában kellemesen folyik és nem érdektelen harmoniai alapon nyugszik, a miért is technika és ízlés fejlesztése céljára bátran ajánlhatjuk e (III. – IV. fokozatú) művet olvasóink figyelmébe (Ára 30 krajcár.)

„Valse nobles“. Ugyanannak 12-ik műve.

Négy csinos kis keringő, közülök a 2-ik és 3-ik figyelemre méltó. Szép dolog ha a szerző tisztában van magával, hogy mit akar írni vagy pedig (mint az gyakrabban történik) hogy mit írt, de egy darab címénél a jelző mindig önhittsége mutat és meglehet, hogy az a mit ő maga noble, elegant, vagy brillantnak talál, másoknál egészen más hatást szül. Örömmel constatáljuk azonban, hogy ezen kis darabkák, ha nem is felelnek meg teljesen címüknek, a hasonló irányú zongoraszerzemények jobbjai közé tartoznak. (IV. fokozat. Ára 45 kr.)

E két mű kiadója Wetzler Manó Bécsben.

Kratochwill V. bécsi kiadónál megjelent:

„Krumholz-Marsch“ Bartay Gyula 5-ik műve és „Auf der Gruber Alm Walzer“ ugyanannak 18-ik műve. Nem szívesen foglalkozunk ugyan tánczene megbeszélésével, azonban „dum nihil habemus majus, calamo ludimus“ — nem ismervén komolyabb műveket, e kettőnél fogva mondjuk el, hogy Bartay Gyulában van zeneszerzői tehetség. Mutatja ezt már e két zongoramű közti nagy különbség is, mert míg az 5-ik mű kissé nehézkes dallama a kezdetleges három főös hang (I IV. V.) kíséretével legföljebb indulásra invitál, a 18-ik mű (keringő) hízogó dallama és ügyes harmoniája kedélyes táncrea hí, és a mi több, figyelmes meghallgatásra érdemes.

Itt ott Straussot véljük hallani, de nem dallamait, hanem a themák ügyes csoportosítását, mint például a „codában“, hol ezenkívül még egy egészen új, élénkebb tétel teszi érdekesebbé a záradékot. Óhajtuk, hogy szerző komolyabb irányú műveknél hasonló haladást tudjon bebizonyítani.

Ey.

Z E N E.

* A z e n e a k a d e m i a növendékei vasárnap, márc. 26-án zeneestélyt adtak mesterük, Liszt Ferenc tiszteletére. Mint mindig, most is a legdíszesebb közönség töltte meg az akadémia nagytermét és figyelemmel hallgatta az előadásokat, melyek csupa zongoraszámokból voltak összeállítva. Bármily változatosan is következtek azonban egymásután Händel, Beethoven, Chopin, Volkmann, Rubinstein, Schumann, Paganini, Saint-Saëns és mások, a hangverseny eltagadhatlanul egyhangú és farsztó volt. Nyolc órától 11-ig hallani csupa zongorázást két- és négykézre, ehhez igen erős idegek kellene. Csak két szám kellett volna enyhítésül, ének vagy hegedű, vagy egy trio, habár ez esetben is sok a jóból a három óra hosszant tartó élvezet. Egészben s általában szólva, kitünőnek mondhatjuk az előadásokat, egyes növendékeknél azonban úgy felfogás mint kivitel dolgában több kifogásolható találtunk. Így, hogy a zeneakadémia egyik legkiválóbb tehetségével kezdjük, N o b l Irén k. a. az általa előadott Beethoven-szonátát tulságos szentimentálisan fogta föl s kivetkezetté komoly, nemes egyszerűségű jellegéből néhány indokolatlan méretváltoztatással, K r i v á c s y Ilona k. a. pedig a kivitelben a rendelkezésére álló phisikai erő nagyobb alkalmazásával esett túlzásba. A legkiválóbb előadások voltak: R a u s c h Károly és G o s z t o n y i Béla urak négykező játéka (Saint-Saëns „Változatok Beethoven egy themája felett“) M a y e r Gyula (Volkmann: „Ábrándképek“) K o d e r l e Róza k. a. (Rubinstein: „Etude“-je) és W e i s z Józsefnek N o b l Irén kisasszonynyal előadott Scherzója, Weisz urnak d moll szinfoniájából. Maga a mű is, mint zeneszerzemény, derekasan megállja helyét és ritka tehetség bizonyítéka. Az előadást minden dicséret megilleti. A nagy mester teljes meglepedését jelenté ki a jól sikerült estély fölött az intézet fáradhatlan igazgatójának, koszorús dalműköltőknek.

* F ő v á r o s i h a n g v e r s e n y - é p ü l e t létrehozása van szóban. Az bizo-

nyos, hogy szükség volna rá, mert a redoute termeit bálókra építették, s a többi helyiség, hol hangversenyeket szoktak tartani, nagyobb hangversenyekre igen szűk. Most egy igen előkelő állású zenebarát, kinek a pénzes világra jelentékeny befolyása van, mozgalmat készül megindítani, hogy a zene számára is külön csarnokunk legyen, nagy és kis teremmel, orgonával, jó szellőztetéssel és akusztikával — Nagy örömmel nézünk e hír megvalósulása elé, mert hangverseny-épületre egy oly zenei közönségnek mint a budapesti, nagy szüksége van. Lapunk egy ízben egy kiváló zenész által írott eikkben hangsúlyozta ennek szükséges voltát s örömmel látjuk, hogy az ige testté lételetét mások is élénken óhajtják.

* W i l h e l m j Á g o s t a nagy hegedűművész közelebb tér vissza ismét Európába. Kora ifjúságától kezdve nem hagyta őt nyugodni azon vágy, hogy Amerikában szerencsét próbáljon. Varázshagedűje diadalutatót biztosított neki egész Amerikán. Ausztrálián és Uj-Seelandon keresztül. A hangversenyek anyagi eredményéről szóló mesék, melyek szerint vagyona milliókra becsülhető, erős túlzásokon alapulnak. Most, hogy évek hosszú során át bejárta a világot, hön vágyódik családja után s így Indian és Alexandrian át visszatér Európába.

* V i d é k i h a n g v e r s e n y e k. J á s z b e r é n y b e n szombaton ápril 1-sején az ottani nőegylet pénztára javára hangverseny lesz változatos programmal. — A g y ő r v á r o s i és megyei kisdévdő egyesület női választmányja az egylet alapítókéje javára márc. 31-én az ottani színházban nagy hangversenyt rendez, melyen Budapestről Márkus Emilia és Pálmai Ilka fognak közreműködni. Utána táncestély következik.

* A n e m z e t i z e n e d e felsőbb osztálybeli növendékei III. zeneestélyének 1882. év ápril 2-án, vasárnap, esti 6 egy fél óraker tartandó műsora: 1. S z i m f o n i a (kemény D) I. és II. rész, Haydn József, előadják a zenekari osztály növendékei, két zongorán: P á p a y Gizella, K r i s z t Emilia, S z é k e l y Irén, K o r d i n Riza. Tanár: Huber Károly úr. 2. S z o n a t a, Huber János, két zongorán előadják: M u h r Hermína és D a n e z e r Anna. Tanár: E r n e y József úr. 3. H a t o d i k v e r s e n y (hátrahagyott mű, először előadatik Budapesten), V i e u x t e m p s H., hegedűn zene-

karkiserezzel előadja: Waldmann Béla. Tanár: Huber Károly úr. 4. Presto, Mendelssohn B., zongorán előadja: Reményi Ferenc. Tanár: Zapf Antal úr. 5. Verseny (kemény G) I. rész, Beethoven L. zenekarkiserezzel zongorán előadja: Pápay Gizella; második zongorán kíséri: Krausz Róza. Tanár: Székely Imre úr. 6. Faust-ábránd, Sarasate P. hegedűn előadja: Zerdahelyi Olga. Tanár: Huber Károly úr. 7. Polonaise, Liszt F., zongorán előadja: Schölnaszt Ida. Tanár: Székely Imre úr. 8. Pleyna-nóta, Hu-

bay Jenő, zenekarkiserezzel hegedűn előadja: Petykó Imre. Tanár: Huber Károly úr. 9. Magyar ábránd (rhapsodia), Liszt F., zenekarkiserezzel zongorán előadja: Székely Irén; második zongorán kíséri: Kordin Riza. Tanár: Székely Imre úr. 10. „Nagy az Isten“ négyszólamú női-ker, Schubert F., zenekarkiserezzel előadják: az énektanszak növendékei. Tanárok: Huber Károly, Engeszer Mátvás urak. — Az Ehrbar-féle zongora a „Harmonia“-társulat raktárából való.

A szinfalak világából.

☼ „A kaviár“, Csiky Gergely rég várt bohózata képezte a nemzeti színház mult-heti újdonságát. A várt vendég megjött, tetszett, s azóta teli házakat csinál. Sokan azonban, ugylátszik, csalódtak a darabban és várakozásukban, mert ugy a sajtóban, mint a közönség egy részében oly hangok hallatszának, hogy a jellemekek túlzottak, a helyzetek nem mindenütt újak stb. Tagadhatlan, hogy pl. „Mukányi“-ban több az eredetiség, s kidolgozásában tán nagyobb a mügond, de azt felejtik épen akik e bohózatról tán valódi jellemvígjátékot vártak, hogy a bohózat légköre a túlzás, az sohasem az életben közönségesen látható jellemekek használja föl, hanem a groteszket, természetesen a jó ízlés és az aesthetika határain belül. S ezek ellen Csiky sehoh sem vét, holott azok az angol bohózatok, melyeket színházunk egyidőben annyira kultivált, a túlzásokon kívül egyéb-vel nem dícselkedhetnek. Miért alkalmazunk tehát szigorúbb mértéket egy hazai íróra, mint az idegenekre alkalmaztunk? Amit a „Kaviár“-ban hibáztatunk, az főleg a specialis magyar jelleg hiánya. Ami a „Proletárok“ megmérhetlen hatását szülte, amivel „Mukányi“-ban lépten-nyomon találkozunk, a mi viszonyaink vázlata, — s ez az, mit a „Kaviár“-ban nélkülöznünk kell. Igaz, hogy a modern élet mindinkább letörli, különösen az oly fővárosokról, mint Budapest, a specialis jelleget, de Budapestnek azért mégis léteznek oly jellemzetes alakjai, melyek egy bohózat alkatrészeit képezhetik, s melyeknek határozott budapesti karakterük van. A kaviárra éhes gyógyszerésztől kezdve

valamennyi jól rajzolt, humoros alak bárhol is föltalálható. Londonban ugy, mint Gyurgyevóban. — Nagy kérdés ismét az, vajon az ily genreű színműveknek a nemzeti színház deszkáin van-e helye. Hisz a népszínház épen az alsóbb műfajok ápolására lón alapítva, ha az előadás nem is fog állani ott oly színvonalon, mint a nemzeti színház kitünő erői kezében, Csiky azért ott is első helyet foglal el művével.

☼ Szász Károly „Herodes“ című tragoediája volt e hó 31-ére hirderve a nemzeti színházban. Szerző az utolsó felvonást teljesen átdolgozta, hogy a sokat kifogásolt befejezést Herodes halálával tragikusabbá tegye. Eerre vonatkozó véleményünket elmondjuk majd az előadás után, jelenleg csak annak megemlítésére szoritkozunk, hogy e tragoediát körülbelül 12 év óta nem adták színpadunkon. A címszerepet Tóth József adta régebben, a főbb szereplők mellette Felekiné asszony, Feleki, Lendvay, Komáromy játszották.

* „Boccaccio“ Párisban Suppé ismert és kedvelt operettjét — mint Párisból távirják — esütörtökön adták először a „Folies dramatiques“-ban. Voltaképp csak a második felvonás aratott sikert, az első felvonást hidegen fogadták, s minthogy a halatlan impertinenciájával dolgozó klakk minden számot megakart ujjazni, a közönség pisszegni kezdett, s kiabálni, hogy „elég!“ Ez a küzdelem többször megújult az előadás folyamán s a teljesen megváltoztatott harmadik felvonás alatt a pisszegők győzelmével végződött. A darab tehát megbukott. A

lapok szemére vetik Suppénak az eredetiség hiányát, s a sok keringőt és katonamuzsikát. Kedvetlenül emlékeznek meg a lapok a szövegről, melyet az állítólagos német szerzők egy régi francia darabból loptak; emlegetik, hogy, mint „Fatinica“ előadása alkalmával, újra pörre fog kerülni a dolog.

¶ A nemzeti színház operájánál írják a „Föv. Lapok“ megtudják becsülni a hazai talentumot. Példárára Schauer, az „Atala“ zeneköltője. Nem engedték, hogy üstdobos maradjon, megtették énektanítónak. Ez persze nagy előléptetés! Mint üstdobosnak volt hatszáz forint évi fizetése, mint énektanítónak lesz — ötven forinttal kevesebb. Ha az előléptetés arra volt számítva, hogy a tehetséges ifju zeneköltőt elriaszszák az intézettől: akkor nagyon csalódtak. Itt maradsz alkalmasint megéri — velünk együtt — az időt, midőn azok, kik most szárnyait szeretnék megnyirbálni, hogy fölöttük valami nagyon magasra ne emelkedhessék, röstelni fogják szükkeblűségöket. Igaz, Schauer irt közelébb egy igen szép „pacsirta dal“-t, melyet Nádayné asszony szeretne elénekelni, mint betételt a „Sevillai borbély“-ban. Ekkép bajos lesz megérnünk azt az időt, midőn a „Sevillai borbély“ újra színre kerül.

¶ Guiraud Ernő a „Piccolino“ szerzőjének új operája sajnálatos módon nem tudta félsikernél többre vinni a párisi Opera Comiqueban, a kitünő előadás dacára. E dalmű leggyöngébb oldala a szöveg, mely határozottan a közönség visszatetszésével találkozott. Noha a zene egyes részeit megtapsolták, sőt az ismételtetésekben se volt hiány, mégis alig remélhető, hogy a „Galante Aventure“ hosszabb ideig fentarthassa magát a párisi színpadon. Másrészt ott, a hol a közönség a szöveg iránt csekélyebb igényekkel lép fel, a zenében igen sok érdekes, sőt értékes részleteket fog találni, melyek jobb sorsra voltak méltók, mint Davyl és Silvestre urak librettojának zenei illusztrációul szolgálni.

¶ A színésznők tiszteletdíja kezd szédítő magasságra emelkedni. Eltekintve az oly ritkaságoktól, és maguk nemében teljesen páratlan tüneményektől, mint milyen Patti Adelina, az oly énekesnők is, mint Jeanne Granier valóban mesés ajánlatokat kapnak. Igy legközelebb a Renaissance színház igazgatója szerződtette őt 80.000 frankért 200 előadásra: s oly operettekben lép csak föl szerződése szerint, melyeket maga választ ki.

¶ Az Akadémia Karácsonyi díja, mely az idén 400 aranyra szaporoz-

dott föl, nem lön esedékessé. A beadott tizenkét pályázó „fensőbb vigjáték“ között egyetlen egyet találtak a bírálók figyelemre, de azt sem jutalomra méltónak. A jelentés az Akadémia márc. 27-iki ülésén, olvastatott föl. Ugyanez ülésben hirdettetett ki, hogy a Teleki díj megparagrafusozott „Theodorá“-jának szerzője Csiky Gergely, ki a 100 arany díjat föl is vette.

¶ A „Niebelung Trilogia“ Budapesten. Ez év folytán Budapest is hallani fogja valószínűleg a Wagner Richard „Niebelung“ zenedramáit. Neumann Angelo impresario ugyanis nemzetközi műtársulattal a Wagner trilogiáját több nagy városban: Londonban, Hamburgban sőt bemutatja s többi közt azt tervezi, hogy október hóra a pesti német színházat bérli ki s ott hetenkint egyszer (összesen négyszer) bemutatja a trilogiát jó zenekarral, jó énekekrökkel, pompás díszletekkel és gépezetekkel. Zenekarának karmestere Seidl Antal, pesti származású, egykor Nicolich tanítványa, most lípesei karmester, Wagner és Richter János pártfogoltja, azon van, hogy szülővárosában (t. i. nálunk) a vállalat teljes sikerrel jöjjön létre.

¶ Beaumarchais szellemes és halhatatlan remekét „Figaro házasságá“-t nemrég adták először Lípésében. A kritikusok el voltak ragadtatva általa, a közönség nagy része azonban annyira tele van Mozart zenéje iránti bámulattal, hogy Beaumarchais művét csak operaszövegként tartá eléggé indokoltnak. „Kár, hogy hiányzik a zenéje“ — szoltak sokan ásitva. Lám, még a túlműveltség is ártalmas.

¶ „A Rantzau testvérek.“ Ezt a címet viseli Erkman-Chatrian írópár darabja, mely most került színre Párisban, még pedig rendkívüli hatással. Falusi „Romeo és Julia.“ Két egymással haragban és szomszédságban élő testvér, kiknek gyermekeik szeretik egymást, s végül a testvérek megbékülvén, egymáséi is lesznek.

¶ Opera-statisztika. Az 1881-82. színházi évben, a mely márc. hó végével lejárt, a nemzeti színházban 50 opera és 6 ballet került színre. Legtöbbször adták a „Prófétát“ (11-szer) és „Atalát“ (10-szer). A szerzők közül legtöbb estét töltöttek be Meyerbeer (23 estét), Delibes (20-at) Verdi (13-at) és Schauer (10-et). Francia szerzőktől adatott 27 mű, olasz szerzőktől 14, németektől 7, magyaroktól 4.

¶ Pailleron Eduard, a francia vigjátékirodalom legújabb csillaga egy egyfelvonásos kis vigjátékot irt versekben. A darab címe: „le Narcotique“ s az őszi idény alatt kerül színre Párisban.

‡ Pozsonyban a német opera sehogysem tud zöld ágra jutni. Egy élelmes úr, mint egy ízben már említettük, mindent elkövet e téren, de semmi sikerrel. Legközelebb is „Faust“-ot akarta előadatni. Wiltné lányát hozatta le Margarethának, Schittenhelm a bécsi opera kitűnő tenoristája lett volna Faust, Hablawetz Mephisto; hiába! Magyarosodik Pozsony?

‡ Saint Saëns négyfelvonásos nagy dalművön dolgozik, melyet a jövő télen óhajtana színrehozni a párisi nagy operaházban.

‡ Patti Adelina april 5-én hagyja el az új világot, hogy Liverpoolon át hazaevezzen angolországi birtokára. Május végén a londoni „Coventgarden“ színházban lép föl Lenepoen új dalművében a „Welledá“-ban.

‡ Bianchi Bianca k. a. a bécsi operaház koloratur-esillaga, kit a budapesti közönségnek is volt alkalma párszor meg-

esodálhatni, a milánói „Scala“ színházban lépett föl Bellini „Alvajáró“-jában — és nagyon tetszett. A kritika azonban igen kifogásolja az általa szerepébe belerakott koloratur-cifrázatokat, és szerepében ejtett önkényes változtatásokat.

‡ Geistinger Mária, a bécsiek egykor bámult operett-divája jelenleg Milwaukee (Pennsylvania) közönségét ragadja el. Az amerikaiak bomlanak érte.

‡ A londoni Wagner-előadások annyira neki buzdíták Carl Rosa impresariót, hogy most a „bolygó hollandi“-t készül bemutatni. Jelenleg „Tannhäuser“-t járja folyton zsufolt házak előtt.

‡ Londonban most nyitották meg a 35-ik színházat. Az „Avenue Theatre“ főleg a vígjáték és operette kultiválására van szánva. A megnyitási előadása is „Favartné“ volt Offenbachtól. Körülbelül 1400 nézőt foglalhat magába.

Képzőművészetek.

. Munkácsy köszönete. A fővárosi művészek s a magyar társadalom ama lelkesedését, melyet Munkácsy Mihály iránt tanúsítottak, a legszebben viszonzozza a nagy művész. Párisban, március 15-én kelt s Perlaky Kálmán igazgatóhoz intézett levelében ugyanis a következőket írja: „Mivel hálálhatnám meg a nemzet és különösen művésztársaim irántan tanúsított határtalan jó indulatát? Bizonyára semmivel sem méltóképpen. De hogy hálálnak mégis némi kifejezést adjak, azt hiszem, azt az által érem el leginkább, ha szerény viszonyaimtól kitelhetőleg, művészetünk előmozdítására fogok törekedni. Erre nézve tehát elhatároztam, hogy a következő tíz évre — két évenként — hat-hatezer frankból álló ösztöndíjat tűzök ki, azért csak tíz évre, mert a jövő isten kezében van és bár nem remélem, de megtörténhetnék, hogy továbbá nem lenne módomban tenni. Törekedni fogok azonban arra, hogy későbbben a hatezer frank tökéjét letehessem és ez által a fennevezett ösztöndíjat a Hollandóban biztosítam. A hatezer frank következő módon lesz kiadva: a nyerő köteles lesz azzal Párisba jönni, mert meg vagyok győződve, hogy itt

legtágasabb tér nyílik a tanulmányozásra, az összegből előre csak ezerötszáz frank fizetendő, a többi havi részletekben itt fogja az illető kikapni. A többi részletekről majd legközelebb írok. Konkurrálhatnak genre- és történelmi képekkel, vagy vázlatokkal, különben erre nézve a ti véleményeteket is meg akarom hallgatni. Az első díjra a konkurrencia a jövő őszszel lehetne, úgy hogy az illető a jövő telet már itt tölthesse stb.“ E levél a legszebb köszönet, mely „minden Demosthenesnél szebben beszél.“

. A bécsi nemzetközi műtárlatra a világ minden részéből érkeztek festmények és szobrok. Fájdalom! hogy oly kitűnő művészeket is, mint Liezen-Mayer a németországi osztályban kell látnunk, a többi hasonló rangú Achenbach, Lenbach, Deiters, Pauwels stb. közt s az ő műveivel együtt állít ki Németország 136 olajfestményt. A francia művészek küldeményének második sorozata 482.100 frankra volt biztosítva, összesen 131 láda francia küldemény érkezett meg eddig. A dán osztálynak 48 olajfestménye van, és három szoborműve. A legnagyobb kontingenst természetesen az osztrák és az olasz művészek szolgáltatják.

. Murillo halálának kétszázados évfordulója lesz april 3-án s ezt Sevilleben, a nagy művész szülővárosában rendkívüli ünnepélyességgel szándékoznak

megülni. Több bizottság alakult, mely az ünnepélyt rendezi, s mindezeknek élén a sevillai érsek áll, ki körlevélben hívta föl papságát a részvételre.

*** „Nemzeti arcképcsarnok.” E nagyobb érdeklődésre méltó ügyről tanácskozott m. hó 23-án 12—15 író és művész az írók és művészek körében P. Szathmáry Károly, ki a magyar nemzeti arcképcsarnok létesítésével már régen foglalkozik, ma adatokkal felszerelve adta elő ez ügyet, hogy annak híveket szerezzen. A feladat megoldásához, első lenne, ugyan, az anyaggyűjtés. A történelmi okiratok összeszedésében a legapróbb részletekig elmegyünk s engedjük, hogy a kik a történelmet csinálták, jeleseink arcképei, szét-szórva, eldugva legyenek szanaszét az országban. Pedig nagyon sok érv szól a mellett, hogy az arcképeket egyelőre összegyűjtve, később e gyűjteményből egy magyar pantheon alkossunk. Az első a magyar nemzeti szempont, főleg itt nálunk, a kik nem anynyira egy egységes népzömével, mint inkább ezredéves multunkkal alkotunk állami létet. Második helyen említendő a nemzetiségi szempont. Ha kiterjesztenék e képcsarnokot anynyira, hogy abban azok az idegen nemzetiségű jelesek arcképei is helyet nyerhetnének, kik a magyar haza szolgálatában érdemeket szereztek, ezzel bizonyára nagy szolgálat lenne téve a nemzeti együtterzésnek. De fontossága van ez ügynek irodalmi, festészeti és színművészeti szempontból is. A pantheon helyéül a muzeumot jelöli ki. Az egész nem jár sok költséggel. Indítványozza,

hogy ez ügyben terjesztessék fel egy emlékirat a kormányhoz. Hozzá szóltak Barabás Miklós kitünő festőművésznk és Fenyvessy Ferenc orsz. képviselő. Az utóbbinak elfogadták abbeli indítványát, hogy az ügy köttessék össze egy az 1884-ki orsz. kiállítás alkalmával rendezendő képkiallítással. Végül kiküldtek egy bizottságot (P. Szathmáry Károly, Barabás Miklós, dr. Fenyvessy Ferenc) az emlékirat szerkesztésére, s a további lépések megtételére. Ha az emlékirat elkészül, újabb értekezlet lesz.

*** A műtermekből. Feszty Árpád legközelebb „Czirók Netti“ (!) című esinos genréképet fejezett be. Ez egy paraszt szobát ábrázol tűzhelylyel, melyen bográcsok és lábasok állanak, a tűzhely közelében van a nagy, fehérre meszelt eserép-kályha, melynek elején pad vonul végig. Ezen hever Czirók Netti elnyújtzkodva fél könyökre támaszkodva és meglegedetten tekint a néző szeme közé. — Tölgyessi Arthur „Tavaszkor“ című kis képet fejezett be, mely egy tavaszi virágos mezőben sétáló hölgyet ábrázol. — Ujházy Ferenc jelenleg két tájképen dolgozik. Az egyik „Déli pihenő“ nyári tájkép, lefelésző nyájjakkal és a bokrok árnyában fekvő pihenő juhászbojtárral. Ennek pendantja a „Libapásztorok“ nyári reggeli tájképet ábrázol. A fűben egy fiu és egy leány heverésznek, míg oldalvast a libacsoport látható. Azonkívül egy kis genréképet kezdett meg a művész, a mely a koresmából hazatérő két részeg parasztot ábrázol.

La Hongrie à l'Etranger.

(Redigée par A. Bánfi).

Avec le concert qui a eu lieu mercredi dernier, la Société philharmonique vient de clôturer le deuxième cycle de ses concerts. La nouveauté instrumentale de la soirée était „l'Ouverture tragique“ de Brahms, une oeuvre claire et assez simple. Nous n'avons jamais pu rien y trouver ce qui aurait pu occasionner le titre d'ouverture tragique, attendu que nous n'y avons découvert aucun trait qui comporterait en lui le caractère d'un pathos tragique. Cet ouverture appartient du reste aux créations les plus faibles de Brahms, aussi fut elle reçue d'une manière assez froide par le public. Le deuxième numéro du programme formait le ravissant Concert pour violon de Beethoven avec accompagnement d'orchestre, exécuté par notre hôte M. Grün avec un succès extraordinaire. Une technique brillante, son jeu plein de feu et un instrument tout à fait remarquable ont acquis à l'artiste un effet tel que n'acquiescent que les meilleurs dans notre salle de concert.

Sur le programme figurait cette fois-ci le nom de Liszt. On exécutait son court poème symphonique „Orphée“, une oeuvre très intéressante du vieux maître, qui par sa noble composition, ses beaux motifs, sa superbe instrumentation et en général

par ses beautées harmoniques, peut toujours compter sur un effet sûr. Ce numéro du programme fut vivement et longuement applaudi. Le public cherchait le maître pour lui faire une ovation, mais il était absent.

„La noce villageoise“ de Goldmark, formait la clôture, et c'est la deuxième fois depuis un certain temps, que nous l'entendons avec un nouveau ravissement. Goldmark n'a rien fait de mieux, et comme musique d'orchestre les deux dernières années n'ont rien produit de semblable aux onze variations de la première partie et la beauté pleine d'élévation de la troisième partie.

Il serait injuste de ne pas mentionner, qu'une grande partie du succès appartient à notre orchestre dirigé par M. Alexandre Erkel. Nous apprenons que la Société philharmonique arrange pour le 12 du mois prochain un concert extraordinaire, dans lequel la neuvième symphonie de Beethoven sera exécutée de manière, qu'enfin nous aurons une fois l'occasion d'entendre un chant de chœur, qui depuis quelques années avait complètement disparu de la salle du concert de la Société philharmonique.

Nous redressons une faute d'impression parue dans notre dernier numéro, donc du reste la plupart de nos lecteurs se seront aperçus sans peine. En parlant de Mme Blaha, il aurait fallut mettre lieu de „dans la manière enchantante accoutumée d s lui“, „accoutumée d'elle“.

Egyveleg.

Patti Adél — a többiről. A csodált diva nemrég Philadelphiában hangversenyezésén, egyik ottani hírlapíró meginterviewolta őt s ez előtt meglehetősen kiméltlenül nyilatkozott azokról, kik újabb nyomdokába lépni bátorkodnak. A hírlapíró természetesen sietett azonnal közzétenni a beszélgetés tartalmát s ha lehet a humbuggyáros amerikaiak hinni. Patti valamennyi kollegáit tiszteségesen leesepülte. Ime egy kis mutatóvány a véleményből.

— Gerster Etelkát, mondá Patti, csak kétszer hallottam. Óh neki igen jó hangja van, de ő maga semmivel sem több, mint egyszerű hangszer, egy emberi gépezet, a legesekélyebb kifejezés vagy bensőség nélkül. Játszani sem tud. Teljesen hidegen hagy s a művészeti értékébresztés iránt érzéketlen.

A tudósító kérdezte a divát, mily véleményt táplál Nilson felől:

— Szegény! neki jó hangja van, bár kissé színtelen, de oly gyakran kellett napról-napra énekelnie, hogy a hangja igen sokat veszített. Egész művészpályámon sohasem énekeltem többször, mint hetenként háromszor s ez elővigyázatnak tulajdoníthatom sok évi sikeremet. Nilson napja rég lejárt, még olykor énekel hangversenyeken, de igen csekély számu közönség előtt.

A hírlapíró természetesen kíváncsi volt, hogy egy igen szingazdag hangú és eleven vérmérsékletű fiatal énekesnőt mire becsül a diva, s azért azt kérdé tőle, mily sorrendbe osztályozná e szerint Hauk Minniét?

— Minden tekintetben többnek tartom Gersternél, válaszolt a diva, lássa, neki nemcsak hangja van és ahhoz való ereje, miként használja azt, de egyuttal kitértő színész is. Szívűből játszik. S ez uram, nagy dolog. Egy dalmüénekesnőnek nemesak énekelnie kell, de játszani és szerepét drámailag alakítani tudni is. Hauk Minnie tudja ezt.

A többi kiválóbb énekesnőről hasonló szívességgel emlékezett meg Patti, különös kiméltlenségben részesítvén Kellog Amáliát, Lucca Paulinát stb. Érdekes volna tudni, vajon ez énekesnők mind miként vélekednek Pattiról?

Hidegvérű közönség. New-Yorki lapok jelentik, hogy az ottani egyik színházban a következő érdekes eset történt: A játék közben a közönség átható égés-szagot érzett. Kezdetek néhányan tudakozódni, hogy vajon mi ég? Csakhamar megjelent a rendező a színpalak előtt, s kijelenté, hogy a szomszédban egy ház ég, ami azonban az előadókat hivatásukban teljességgel nem fogja megzavarni. Az előadás tehát a közönség rengeteg tapsai között folytattatik. Tíz pere múlva ismét kijő a rendező és jelenti, hogy a tűzoltók kívánságafolytán az égő ház hátulról is oltatni fog, s e miatt a nézőtéren egy nagy kauszkesövet kell végig vezetniök. Szives elnézésért esd. A közönség újra tapsol, a cső behozatik, egy sor pad kiürül, hogy annak helye legyen. A játékot aztán újra folytatják s a tűz csakhamar szerencsésen eloltatott. — E hír valódiságáért az összes new-yorki lapok jótállanak. Hány embert tapostak volna agyon nálunk az első „tűz“ szóra?

*

Nilsson Krisztináról. kinek férje Ronzeaud, tőzsdéi veszteségek következtében megtévelyodott s azután meghalt, ezt írja egy new-yorki lap: Az a szomorú sors, mely a művész nő férjét érte, itt a legmélyebb részvétet kelti. A két házastárs példányszerű családi életet élt; csak akkor távoztak egymás oldala mellől, ha Nilsson este fellépett az operában. Ez az amerikaiaknak különös becsülését szerezte meg számukra. Ronzeaud neje pénzét sohasem használta föl spekulációra. Üzlete 20—30 ezer dollárt jövedelmezett évenként. Mikor Nilsson nőül ment hozzá, a híres énekesnőnek 400,000 dollárnyi vagyona volt, ennek felét elvesztette improductiv speculatiók által. A megmaradt 200,000 dollárt azonban művészete által könnyen gyarapíthatja.

*

Furcsa szerenád Liszt Ferenc egykor egy belga városban hangversenyzett, melynek dalárdája pár nap előtt vált kétfelé. A hangverseny természetesen a legfényesebben sikerült, s utána a dalárda mindké: pártja külön-külön adott éji zenét a zongorakirálynak. Amint a mester mindezt a legszivesebb köszönettel fogadta s épen lepihenni készült, ablaka alatt hatalmas, erős basszushang zendül meg egyedül, minden kíséret nélkül. Liszt figyelni kezd, kinyitja ablakát és végighallgatja, amint a basszus hangok terén bizonyára óriás számba mehető vastag hang kifogástalan tisztasággal végig eselekszi az egész „Ördög Róbert“-beli szellemidézést, Bertram nagy áriáját. Mikor vége volt, megkérde Liszt, hogy mit jelentsen ez?

— Méltóztassék egy elárvult kedély hódolatát is elfogadni, szól a vastag hang prózában. Dalegyletünk szóló-basszistája voltam eddig, azonban az egyet kétfelé vált s én nem esatlakozhattam egyikhez sem. Így hódolatomat is külön kell bemutatnom ön iránt.

Liszt természetesen megköszönte a furcsa szerenádot.

*

Sarah a koporsóban. Rendkívüli életunottságában Sarah Bernhardt nemrég azt találta ki, hogy levéti magát a ravatalon. A műtermében álló és fehér atlással kényelmesen kibélelt ébenfa koporsóba feküdt tehát, azt föltette egy összetakolt és feketével leborított ravatalra, nagy viaszgyertyákat állíttatott oda, tisztelőinek és eselédségének meghagyta, hogy gyászos arcot mutatva állják körül; ő maga szemét behunyva, száját eltátotta s halálküzdelem kifejezésével arcán vétette le magát halotti köntösben. Mondják, hogy fia Maurice amint meglátta e képet, elájult. Passzióinak elég különös.

Kiadó tulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

II. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK :

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS :

A „HARMONIA” MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

M E M O I R A K - N E M Z E T I É L T E R E S T

Ápril 3-án.

1817. szül. Prudent Emil, zongoraművész és zeneszerző Angoulême-ban. † 1863.
1819. szül. Zsasskovszky Ferenc, egri székesfőgyházi karnagy Alsó-Kubinban.

Ápril 4-én.

1752. szül. Zingarelli Nicoló, zeneszerző Rómában. Irt operákat, oratoriumokat és templomi zenét. Bellini, Donizetti és Mercadante mestere volt s † 1837. Nápolyban, mint az ottani konzervatórium igazgatója.

Ápril 5-én.

1784. szül. Spohr Lajos, zeneszerző Braunschweigban. Irt operákat, 5 oratoriumot, 9 Symphoniát, 43 négyest, 15 hegedűversenyt stb. † 1859.

Ápril 6-án.

1815. szül. Volkmann Robert, Lommatzschban (Szászországban).

Ápril 7-én.

1833. halt meg Radziwill Antal Henrik, zeneszerző Berlinben. Szül. 1775.

Ápril 8-án.

1848. halt meg Donizetti Gaetano, operaszerző Bergamóban, a hol 1797-ben született.

Ápril 9-én.

1843. szül. Patti Adelina, Madridban.
1879. halt meg Richter E. Frigyes, az ismert „öszhangzattan“ szerzője. Szül. 1808-ban.

Ey.

A tizenegyedik szám tartalma :

Zichy Mihály.

A külföld zenevilága :

I. Berlioz csevegés.

II. Reményi Panamában.

Az ének-zene mint paedagogiai anyag.

Tárcza :

A. A philharmonikusok harmadik hangversenye.

B. Wagner és Beethoven.

Zenei újdonságok szemléje.

Zene.

A színpalak világából.

Képzőművészet.

La Hongrie a l'Etranger.

Egyveleg.

Előfizetési felhívás.

Hirdetés.

Előfizetési felhívás

a

„HARMONIA”

zenészeteki közlönyre,

Magyarország és a külföld művészetének hetiszemléjére.

A jelen számmal bezárt negyedévből láthatja már t. közönségünk lapunk irányát, céljait; hogy kiérdemeltük-e rokonszenvét, arra maga a közönség adta meg a választ szíves támogatásával. Hálát mondunk ezért az ügy érdekében; a magyar művészetért küzdünk és t. közönségünk méltánylása azt bizonyítja, hogy tiszta szándékunk a legmelegebb rokonszennel találkozik mindenfelé. A társulat, mely e szakközlönyt alapította és föntartja, nem néz ez uton anyagi haszonra, célja ezzel csak a magyar művészet fejlesztése, mert ez egyuttal az ő éltető eleme is.

A lefolyt negyedéven végig tekintve, láthatják t. olvasóink, hogy lapunkat elsőrangú szak tekintélyek támogatták cikkeikkel. Örömmel konstatálhatjuk, hogy az eddig elszigetelt elemek már is találkoznak e téren, mely minden jogos vélemény előtt nyitva áll. E negyedév alatt sikerült oly külföldi levelezőket megnyernünk, kik a világvárosok érdekesebb művészi eseményeiről lapunkat gyorsan és önálló értesítések alapján tudósították.

A „Harmonia” ezentul is az marad, a milyenül magát e negyedév alatt bemutatta. Tisztelettel kérjük tehát azon előfizetőink további szíves támogatását, hogy, kiknek e számmal járt le előfizetésük, ezt megújítani szíveskedjenek. Olvasó közönségünknek ajánljuk lapunkat szíves pártfogásába, fölkérvén, hogy a magyar művészet iránt érdeklődők figyelmébe beajánlják.

A „Harmonia” előfizetési ára:

egész évre	6 frt — kr.
fél évre	3 „ — „
negyed évre	1 „ 50 „

T. előfizetőinkhez!

Azon t. előfizetőinkhez, kiknek a január—márciusi előfizetésük lejárt s még nem újították meg, a jelen 11-ik számot is megküldjük még, azon kéréssel, szíveskedjenek az új előfizetéseket mihamarább eszközölni, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozva legyünk. Mult számunkhoz volt mellékelve Palotásy Gyula „Athléta csárdása”, mely mint kompozíció és díszes kiállítású zenemű egyaránt nagy tetszésben részesült eddig.

A kiadó hivatal,
váci utca 3. sz.

! A társulat kiadásában megjelent !

Kapható : váci utca 3.

A MILIMÁRI

pályanyertes népszínmű köztetszésben részesült dalai.

- I. füzet ára . . . . . 1 frt — kr.
- II. füzet, mely két dal kivételével az egész
zenét tartalmazza . . . . . 1 „ 50 „

„Sárosi nóta“

könnyű zongoradarab csárdás formában a most dívó népdalok
feldolgozásával

szerző

Aggházy Károly.

Ára . . . . . 1 frt.